

Onko luovien alojen koulutus jäänyt kiinni työelämään, jota ei enää ole?

3.11.2026

Koulutamme taitavia muusikoita, taiteilijoita ja kulttuurialan ammattilaisia, mutta annammeko heille riittävästi työelämätaitoja, rohkeutta ja valmiuksia työllistää itsensä – tai jopa muita?

Olen työskennellyt musiikkialalla yli kolmen vuosikymmenen ajan, pääosan siitä levy-yhtiömaailmassa. Olen nähnyt alan muuttuvan perusteellisesti. Liiketoimintamallit, teknologia ja ansaintalogiikat ovat uudistuneet moneen kertaan. Samalla perinteiset työurat ja vakituiset työsuhteet ovat ainakin oman kokemukseni perusteella käyneet yhä harvinaisemmiksi.

Viime aikoina olen saanut tarkastella alan tulevaisuutta myös koulutuksen näkökulmasta opettaessani musiikkiliiketoimintaa Tampereen ammattikorkeakoulussa ja osallistuessani alan koulutuksen kehittämiseen Seinäjoen ammattikorkeakoulussa.

Kokemukset ovat saaneet minut pohtimaan, valmistammeko luovien alojen opiskelijoita työelämään, joka heitä todellisuudessa odottaa. Vai koulutammeko edelleen osaajia maailmaan, jossa valmistumisen jälkeen joku toinen tarjoaa työpaikan, maksaa palkan ja huolehtii liiketoiminnasta?

Luovilla aloilla työskentely on aina ollut epävarmaa ja projektimaista. Silti oman kokemukseni mukaan yhä useampi musiikin, kulttuurin ja sisältöalojen ammattilainen rakentaa toimeentulonsa freelance-työstä, yrittäjyydestä ja erilaisista toimeksiannoista.

Eurostatin (2026) vuoden 2025 tilastojen mukaan Suomessa taiteilijoista ja kirjoittajista peräti 51,2 prosenttia toimi itsensätyöllistäjinä. EU:n vastaava osuus oli 46,3 prosenttia, kun kaikista EU:n työllisistä itsensätyöllistäjiä oli vain 13,7 prosenttia. Luvut kertovat, kuinka erilainen näiden luovien ammattien työelämän rakenne on verrattuna työelämään keskimäärin.

Myös Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cuporen vuoden 2024 taiteen ja kulttuurin barometri kuvaa taiteilijoiden toimeentulon epävarmuutta ja useiden tulonlähteiden yhdistämistä (Lahtinen ym., 2025).

Tällaisessa maailmassa erinomainen ammattitaito ei yksin riitä.

Pitää osata myös tunnistaa asiakkaiden tarpeita, hinnoitella oma työ, myydä osaamistaan, neuvotella sopimuksia ja ymmärtää liiketoiminnan perusteita. Ennen kaikkea pitää uskaltaa tarttua mahdollisuuksiin.

Suomalaisessa taide- ja kulttuurikoulutuksessa panostetaan perustellusti vahvaan ammatilliseen osaamiseen. Muusikko oppii hallitsemaan instrumenttinsa, tuottaja tuotantoprosessinsa ja taiteilija oman ilmaisunsa.

Mutta kuinka moni valmistuva osaa laskea, mitä hänen pitäisi laskuttaa ansaitakseen kohtuullisen toimeentulon? Kuinka moni osaa rakentaa palvelun oman osaamisensa ympärille, löytää maksavia asiakkaita tai arvioida liikeideansa kannattavuutta?

Ja ennen kaikkea: kuinka moni edes ajattelee, että voisi perustaa oman yrityksen sen sijaan, että odottaisi jonkun muun tarjoavan työpaikan?

Opetammeko nuoria liian paljon tekemään ja liian vähän yrittämään?

Keskustelu luovien alojen koulutuksesta keskittyy usein ammatilliseen erityisosaamiseen. Vähemmälle huomiolle jäävät työelämätaidot, jotka vaikuttavat ratkaisevasti siihen, kuinka hyvin omaa osaamista pystyy hyödyntämään.

Työelämätaidot eivät tarkoita vain yhteistyökykyä tai työpaikalla toimimista. Ne tarkoittavat myös oma-aloitteisuutta, ongelmanratkaisukykyä, itsensä johtamista, neuvottelutaitoja, taloudellista ajattelua sekä kykyä rakentaa verkostoja ja tunnistaa mahdollisuuksia.

Myös Euroopan komission EntreComp-osaamiskehyksessä (Bacigalupo ym., 2016) yrittäjyys ymmärretään huomattavasti laajemmin kuin pelkkänä yrityksen perustamisena. Keskeisiä taitoja ovat esimerkiksi luovuus, usko omiin kykyihin, oma-aloitteisuus, epävarmuuden sietäminen ja kyky muuttaa ideat käytännön toiminnaksi.

Mutta kuinka järjestelmällisesti näitä taitoja opetetaan? Ja kuinka paljon opiskelijat pääsevät harjoittelemaan niitä todellisissa työelämätilanteissa?

Työelämätaitoja ei opita vain kuuntelemalla luentoja. Niitä opitaan tekemällä, kohtaamalla asiakkaita, ratkaisemalla ongelmia, ottamalla vastuuta ja toisinaan myös epäonnistumalla.

Työelämätaitojen vahvistaminen ei tarkoita taiteellisen tai ammatillisen koulutuksen merkityksen vähentämistä. Päinvastoin. Mitä vahvempi oma erityisosaaminen on, sitä enemmän mahdollisuuksia sen ympärille voi rakentaa. Mutta ilman työelämätaitoja ja ymmärrystä liiketoiminnasta osaamisen koko potentiaali saattaa jäädä hyödyntämättä.

Taiteellinen laatu ja kaupallinen osaaminen eivät ole toistensa vastakohtia. Parhaimmillaan ne vahvistavat toisiaan. Kyky ansaita omalla osaamisellaan voi myös antaa luovan alan ammattilaiselle enemmän vapautta tehdä omannäköistään työtä.

Viime viikolla teimme musiikkituotantoa opiskelevien opiskelijoiden kanssa yksinkertaisen harjoituksen. Jaoin opiskelijat pienryhmiin ja pyysin heitä kehittämään yritysidean, jossa he voisivat hyödyntää nykyistä osaamistaan ja ratkaista jonkin markkinoilla olevan todellisen tarpeen.

Aikaa oli 25 minuuttia.

Tuossa ajassa jokainen ryhmä keksi luovan, toteuttamiskelpoiselta vaikuttavan ja mielestäni aidosti kaupallista potentiaalia sisältävän yritysidean.

Olin vaikuttunut. Vielä kiinnostavampaa oli kuitenkin se, mitä tapahtui seuraavaksi.

Kehuin ideoita ja kysyin jokaiselta ryhmältä, mitä seuraavaksi pitäisi tehdä, jotta idea saataisiin käytäntöön.

Vastaukset olivat lähes identtisiä: pitäisi osata markkinoida sitä oikealle kohderyhmälle.

Jäin miettimään, mistä vastauksessa oikeastaan oli kysymys.

Markkinointia voi oppia. Sen perusteiden hallitseminen ei vaadi vuosien opiskelua tai valtavia investointeja. Ensimmäisten asiakkaiden tavoittamista voi harjoitella pienin askelin.

Mutta entä jos suurin este ei olekaan osaamisen puute, vaan rohkeuden ja kannustuksen puute?

Nämä nuoret osoittivat 25 minuutissa kykenevänsä tunnistamaan markkinoiden tarpeita ja kehittämään niihin luovia ratkaisuja. Silti matka hyvästä ideasta sen toteuttamiseen tuntui ainakin keskustelun perusteella paljon pidemmältä.

Kuinka monta vastaavaa ideaa syntyy suomalaisissa oppilaitoksissa vuosittain? Ja kuinka moni niistä unohtuu heti, kun kurssi päättyy?

Yrittäjyyttä ja työelämätaitoja opetetaan jo monissa oppilaitoksissa. Mutta ovatko ne edelleen ennen kaikkea opintojaksoja, joista saa suoritusmerkinnän?

Voisimmeko sen sijaan rakentaa koulutuskulttuuria, jossa opiskelijoita kannustetaan kokeilemaan ideoitaan

käytännössä, hankkimaan ensimmäisiä asiakkaita ja ottamaan hallittuja riskejä jo opintojen aikana?

Miksi opiskelijan pitäisi odottaa valmistumista ennen kuin hän voi alkaa rakentaa omaa liiketoimintaansa?

Kaikista ei tietenkään tarvitse tulla yrittäjiä, eikä yrittäjyyttä pidä tarjota vastaukseksi kaikkiin työelämän ongelmiin. Mutta jokaisella opiskelijalla pitäisi olla mahdollisuus ymmärtää, että omaa tulevaisuuttaan voi rakentaa myös itse.

Tässä oppilaitoksilla on mielestäni huomattavasti nykyistä suurempi vastuu.

Meidän pitäisi opettaa paitsi liiketoiminnan perusteita myös kykyä sietää epävarmuutta, kokeilla, epäonnistua ja yrittää uudelleen. Tarvitsemme opettajia ja mentoreita, jotka eivät ainoastaan arvioi opiskelijoiden suorituksia vaan rohkaisevat heitä viemään hyviä ideoita eteenpäin.

Jos opiskelija kykenee kehittämään toteuttamiskelpoisen yritysidean 25 minuutissa, eikö meidän pitäisi pystyä auttamaan häntä ottamaan edes ensimmäinen askel sen toteuttamiseksi?

Luoville aloille hakeudutaan usein intohimosta. Musiikki, taide ja kulttuuri ovat monille paljon enemmän kuin ammatteja. Juuri tämä intohimo synnyttää uutta kulttuuria, sisältöjä ja elämyksiä.

Mutta intohimo ei maksa vuokraa

Työelämärealismista pitäisi siksi puhua nykyistä avoimemmin. Nuorten on ymmärrettävä oman alansa ansaintalogiikat, taloudelliset riskit ja työllistymisen todellisuus. Realismin rinnalle tarvitaan kuitenkin myös optimismia ja uskoa mahdollisuuksiin.

Koulutuksen tehtävä ei voi olla pelkästään tuottaa mahdollisimman taitavia ammattilaisia. Sen pitäisi antaa heille myös työelämätaidot ja edellytykset rakentaa kestävä työura.

Ja miksi tavoitteemme pysähtyisi siihen?

Entä jos arvioisimme luovien alojen koulutuksen onnistumista myös sillä, kuinka paljon sen piirissä syntyy uusia yrityksiä, liiketoimintaa ja työpaikkoja?

Kuvitelkaa, mitä tapahtuisi, jos nykyistä useampi opiskelija uskaltaisi perustaa yrityksen jo opintojensa aikana. Osa epäonnistuisi, osa työllistäisi itsensä ja jotkut saattaisivat rakentaa yrityksiä, jotka työllistäisivät kymmeniä muitakin.

Olen pitkän musiikkialan urani aikana nähnyt valtavasti lahjakkuutta, luovuutta ja kunnianhimoa. Viime viikon opiskelijaharjoitus vahvisti käsitystäni siitä, ettei potentiaalista ainakaan ole pulaa.

Mutta potentiaalilla ei ole paljon arvoa, ellei sitä uskalleta hyödyntää.

Ehkä meidän pitäisi lakata kouluttamasta luovien alojen opiskelijoita ensisijaisesti työnhakijoiksi ja alkaa nähdä heidät myös tulevina yrittäjinä, työnantajina ja uuden liiketoiminnan synnyttäjinä.

Entä jos suomalaisen luovien alojen koulutuksen suurin ongelma ei olekaan se, ettei opiskelijoille

opeteta tarpeeksi, vaan se, ettei heitä rohkaista tekemään tarpeeksi sillä, mitä he jo osaavat?Musiikkibisneksen tulevaisuuden tekijät -hanke on Euroopan unionin osarahoittama. Hanke toteutetaan 1.2.2026–31.1.2028, ja sen toteuttaja on Seinäjoen ammattikorkeakoulu.

Kimmo Valtanen
Asiantuntija, Musiikkibisneksen tulevaisuuden tekijät -hanke
Seinäjoen ammattikorkeakoulu

Kirjoittaja on KTM ja musiikkiliiketoiminnan asiantuntija.

Lähteet

Bacigalupo, M., Kampylis, P., Punie, Y., & Van den Brande, L. (2016). *EntreComp: The entrepreneurship competence framework* (EUR 27939 EN). Publications Office of the European Union. https://doi.org/10.2791/593884

Eurostat. (2026). *Culture statistics – cultural employment*. Statistics Explained. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/SEPDF/cache/44958.pdf

Lahtinen, E., Ruusuvirta, M., Kautio, T., Rensujeff, K., & Leppänen, A. (2025). *Taiteen ja kulttuurin barometri 2024: Taiteilijoiden työn rahoitus ja tuki* (Cuporen verkkojulkaisuja 83). Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cupore. https://www.cupore.fi/julkaisut/taiteen-ja-kulttuurin-barometri-2024/